

GODLINZE – ST.PANCRATIUSKERK

De wierde Godlinze komen we voor het eerst tegen ca. 1000 als 'Godelevingi'. We zien de naam in een lijst van inkomsten uit goederen van de benedictijnenabdij in Werden aan de Ruhr.

De kerk kwam hooguit honderd jaar later tot stand: een tufstenen bouwwerk waarvan de zijgevels in de bestaande kerk zijn opgenomen: van de noordgevel resteert meer dan van de zuidgevel. Ook de oostgevel is bij de restauratie teruggevonden. De ingang van de oude kerk zat in de zuidmuur, binnen goed te zien aan de oostkant van de preekstoel. Omstreeks 1150 is de kerk in een kleiner formaat tufsteen naar het westen verlengd, in elk geval tot en met de tegenwoordige middelste travee.

In noord- en zuidwand is de plaats van een aantal vensters in de pleisterlaag zichtbaar gemaakt.

Verdere uitbreidingen in de eerste helft van de 13e eeuw waren van baksteen. De kerk werd nogmaals naar het westen verlengd en verhoogd en van koepelvormige meloengewelven voorzien. De laatromaanse vormgeving is het beste bewaard gebleven in de noordgevel, waar bij de restauratie een venster met een flankerend spaarveld tevoorschijn kwam. Het van buiten vijfzijdig en van binnen halfronde koor is van de tweede helft van de 15e eeuw (aldus C.H. Peters). De spitsboogvensters dateren uit de 16e eeuw. In 1865 is de toegang in de oostzijde van het koor gemaakt. Vermoedelijk is toen ook de scheiding tussen koor en schip aangebracht. Uit historische en esthetische overwegingen is deze wand bij de restauratie gehandhaafd. Buiten werd de in slechte staat verkerende bepleistering en een deel van de ondoelmatige steunberen verwijderd.

De opvallend dunne westmuur van de kerk (een noodmuur?) zou een indicatie kunnen zijn voor een verdere verlenging van de kerk. De rond het jaar 1200 gebouwde toren stond daarvoor in de weg. Men heeft toen de zuidwaarts scheefgezakte toren laten staan; wel is hij in 1554 na gedeeltelijke afbraak opnieuw opgebouwd. De verhoging bestaat uit drie geledingen, gescheiden door natuurstenen waterlijsten. Het bovenste deel van de toren wordt met natuurstenen hoekblokken verlevendigd. De klok is gegoten in 1435 met daarin de naam van de patroonheilige, Pancratius.

Het meubilair dateert in hoofdzaak uit het eind van de 18e eeuw. De preekstoel met doophek werd in 1794 door Grashuis en Buining gemaakt. Het grootste deel van de banken is in dezelfde stijl, men heeft hierbij oudere panelen gebruikt. De zuidelijke herenbank met gestileerd snijwerk en een overkapping stamt uit de tweede helft van de 17e eeuw, de andere is een kopie uit 1921.

Het Schnitger-orgel uit 1704 heeft een door Allert Meijer ontworpen kas met snijwerk van de hand van Jan de Rijk.

Tegen de noordwand van het koor bevindt zich een 15^e-eeuws, half vrijstaand sacramentshuis.

De gewelven zijn overdekt met schilderingen. Intrigerend zijn de vier vrijwel identieke heren in 'Spaanse' kledij in het oostelijk gewelf. Uit dezelfde periode, maar in een andere stijl geschilderd, dateren de heiligen, waaronder een Madonna en de H. Catharina, op het westelijk gewelf. Fragmenten van de oudste beschildering uit de 13e eeuw bevinden zich op het koorgewelf, onder andere in de vorm van enkele dierfiguren, die de evangelisten symboliseren. Ook het Lam Gods binnen de sluitring dateert uit deze periode.

Van de vele teruggevonden grafzerken vraagt vooral de onder de orgeltribune liggende priesterzerk voor Wemerus Alberti (†1541) de aandacht. In het koor verwijzen twee wapenstenen met de wapens Ubbena-Coenders naar de voormalige grafkelder voor Everdina Ubbena († 1687).